

SFO-PÆDAGOGIK

Kopi- og arbejds- mappe til SFO

– inspiration til det pædagogiske arbejde

Indhold

Indledning	5
Mappens opbygning	6
Læsevejledning til mappens kapitler	7
Kapitel 1: Hvad siger loven om SFO?	10
Relevante paragraffer	11
Kapitel 2: SFO – en del af skolens organisationsstruktur	16
SFO'ens placering i skolens system	17
Dialogspørgsmål om SFO'ens organisatoriske placering	19
SFO – en del af skolens organisationsstruktur (internt)	20
SFO – en del af skolens organisationsstruktur (eksternt)	21
Kapitel 3: Mål- og indholdsbeskrivelser	22
Mål- og indholdsbeskrivelser – et redskab til planlægning og evaluering	24
Sammenhæng mellem SFO'ens hverdag og mål- og indholdsbeskrivelser	25
Skema til planlægning af indholdstemaer	26
Skema til planlægning af aktiviteter	27
Skema til evaluering af aktiviteter	28
Evalueringsslottet	29
Kapitel 4: Dokumentation af SFO'ens pædagogiske arbejde	30
Dokumentationsmetoder og -former	31
To værktøjer til dokumentation	34
Skema til dokumentation af voksen-barn-kontakt	37
Skema til pædagogisk logbog	38
Kapitel 5: Evaluering af SFO'ens pædagogiske arbejde	39
Hvad er evaluering?	41
Læringsovervejelser i forbindelse med evaluering	46
Skema til planlægning af evalueringsprocessen	47
Skema til gennemførelse af evalueringsprocessen	48
Øjebliksevaluering af tema/emne/aktivitet i forhold til mål- og indholdsbeskrivelserne i SFO	49
Skema til pædagogisk benchmarking	50
SMTTE-model	52
Skema til SWOT-analyse	53
Kapitel 6: Samarbejde mellem lærere og pædagoger	54
To fagområder – to kulturer	55
Spørgsmål til afklaring af det fælles læringsrum	56
Myter om kulturforskelle mellem skole og SFO	57
Fælles læringsrum	58
Kapitel 7: Reflekterende team	59
Hvad er reflekterende team?	60
Før og efter arbejdet med reflekterende team	63
Placering af deltagerne i reflekterende team	64
Huskeseddel til ordstyrer	65
Huskeseddel til fokuspersion og vejleder	66
Huskeseddel til det reflekterende team	67
Kapitel 8: Individuel coaching	68
Hvorfor coaching i SFO?	69
Forskellige spørgsmålstyper i coaching	71
Coachingforløbets faser	73

Kapitel 9: Forældresamarbejde	74
Den mangfoldige forældregruppe	75
Diskussionsspørgsmål om forældresamarbejdet	77
Dialogmøde – hvordan?	78
Vurderingsøvelse – hvordan?	79
Eksempler på udsagn til vurderingsøvelse	80
Kapitel 10: Anerkendende tilgang til børn i vanskeligheder	81
Hvad er en anerkendende pædagogisk praksis?	83
Hvordan opfatter og forstår vi anerkendelse?	84
Formulering af værdier, forventninger og spilleregler	86
Teamets kortlægning	87
lagttagelseskema	88
Handleplan for konkrete tiltag i SFO'en	89
Kapitel 11: Læringsstile, læringsmiljø og lektiecafe	90
Leg, læring og læringsstile	92
Læringsstilsprofiler, indretning og lektiecafe i SFO	95
Læringsstilsmodel	97
Læringsstilsbingo	98
Læringsstilsprofil	99
Kapitel 12: Sproglig opmærksomhed	100
Hvad er sprog?	101
Aktiviteter, der styrker børns skabelse og produktion af sprog	103
Matrix over voksenkontakt	105
Quiz om børns sproglige udvikling	106
Kapitel 13: Mobile, digitale medier	107
Børn og mobiltelefoner	108
Forslag til mobilregler i SFO	111
Fotos og video – retningslinjer	112
Lyd/musikudveksling – retningslinjer	113
Kapitel 14: Computerspil	114
Hvad er computerspil?	115
Om spillertyper og computerrummet	117
PEGI-mærkning af spil	119
Anmeld et computerspil	120
Fire spillertyper – hvem er du?	121
Kapitel 15: Børns egne produktioner og sociale medier på internettet	122
Introduktion til hjemmesider, blogs og sociale medier	123
Love og regler – særligt vedrørende billedmateriale	125
Kildekritik på internettet	126
Dit materiale – din ejendom	127
Sikker chat	128
Dit password – din sikkerhed	129
Kapitel 16: Årsplanlægning	130
Planlægningscirklen	131
Om forfatterne	132
Litteratur	133

Indledning

Der er stor opmærksomhed på folkeskolen fra mange forskellige sider i samfundet, og i de sidste par år er der også kommet større opmærksomhed på skolefritidsordningen. Et nyt lovinitiativ med indførelse af mål- og indholdsbeskrivelser i skolefritidsordningerne vil betyde ændrede arbejdsvilkår for personalet i SFO'en. Indførelse af mål- og indholdsbeskrivelser vil stille krav til synlighed, dokumentation og evaluering af det pædagogiske arbejde. Det betyder, at det er nødvendigt at udvikle nye arbejdsformer og -metoder, der kan leve op til forventningerne fra politikere og forældre.

Arbejdet med at synliggøre den pædagogiske praksis betyder, at der ikke blot skal sættes ord og sprog på det pædagogiske arbejde i skolefritidsordningerne, det skal også skriftliggøres. Det skal med andre ord gøres synligt, hvad der arbejdes med i SFO'erne, og hvordan der arbejdes. Valgene af indholds- og arbejdsformer skal kunne begrundes. Både ledere og pædagoger i SFO må kunne redegøre for de valg, der træffes, i forhold til indhold og metode i det pædagogiske arbejde. Dermed får ledere og medarbejdere i SFO'erne nye udfordringer og nye måder at arbejde på. På den ene side vil resultaterne i forhold til dokumentation, evaluering og kvalitetsmåling udgøre et vedvarende forandringspres. På den anden side vil de samme resultater også kunne fremme den pædagogiske faglighed og styrke kvaliteten af det pædagogiske arbejde, blandt andet igennem italesættelsen af den tavse praksisviden.

SFO'en har i mange år været forsømt og har fortjent særlig opmærksomhed. Ændringerne på lovområdet har givet nye, spændende muligheder for samarbejde mellem skolens undervisnings- og fritidsdel samt fokus på kvaliteten af det pædagogiske arbejde, som vil fordre rum til udvikling, refleksion, innovation og kreativitet.

Med denne kopimappe vil vi gerne give inspiration og værktøjer til den mangfoldighed af opgaver, der er i hverdagen i en skolefritidsordning. Mappen indeholder konkrete redskaber og er tænkt som et værktøj til SFO'en, hvor medarbejdere og ledelse kan dykke ned i de forskellige kapitler, som er relevante i forhold til det, der skal arbejdes med. Mappens målgruppe er SFO'ens personale: pædagoger, pædagogmedhjælpere og ledere.

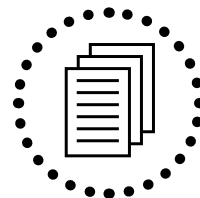
Vores grundlæggende antagelse i forhold til læring er, at det er den person, som gør erfaringen, der lærer, og at læring finder sted både i formelle og uformelle fællesskaber. Det betyder, at vi anser den enkelte medarbejder eller det enkelte barn som en aktiv aktør i samspil med andre aktører, der udvikler sig, når de mødes af relevante og tilpassede udfordringer i et miljø præget af tryghed. For eksempel er det afgørende for vækst og udvikling at inddrage og forholde sig til børnenes og medarbejdernes forudsætninger.

Kopimappen er skrevet ud fra en forventning om, at der i fremtiden er mange spændende muligheder for udvikling på tværs af afdelingerne i skolens organisation, hvis succes dog afhænger af, at man sætter sig mål og evaluerer for på denne måde at kvalificere det pædagogiske arbejde.

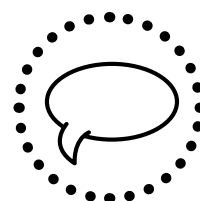
Mappens opbygning

Hvert kapitel har en kort introduktion og er herefter inddelt i tre niveauer.

På niveau 1 foldes kapitlets emne ud – eksempelvis med en teoretisk vinkel som kan danne baggrund for det videre arbejde med det pågældende emne i SFO'en. Niveauet kan også sætte en fælles ramme for de konkrete opgaver for alle i SFO'en. Niveau 1 illustreres med dette symbol:

Niveau 2 er tænkt som oplæg til diskussion i personalegruppen eller i det pædagogiske team. Der vil her være udformet en række spørgsmål, som diskussionerne kan tage udgangspunkt i. Formålet med diskussionsoplæggene er at kvalificere det konkrete arbejde, og derfor anbefaler vi, at disse diskussioner prioriteres højt i SFO'en. Niveau 2 kan også indeholde beskrivelser af forskellige metoder eller værktøjer til brug i det pædagogiske arbejde. Niveau 2 illustreres med dette symbol:

Niveau 3 er konkrete ark som eksempelvis skemaer, oversigter og retningslinjer til ophængning eller lignende. Det kan eksempelvis være skemaer, oversigter, retningslinjer til ophængning eller lignende. Kopiarkene findes også på den medfølgende cd-rom. Nogle af kopiarkene er i en version, hvor de ikke kan ændres, men kan bruges fx via en projektor eller printes ud. Andre ark giver mulighed for elektronisk udfyldelse og tilpasning af deres udformning til den enkelte SFO's behov. Niveau 3 illustreres med dette symbol:

